

Rakennusalan Suomi 100 vuotta -juhlakirjahanke on käynnissä

Lajissaan ensimmäinen ja ainutlaatuinen juhlakirja Suomen rakennetusta ympäristöstä kuuluu itsenäisyytemme 100-vuotisjuhlan virallisiin hankkeisiin. Rakennusurakka Suomi -kirja ilmestyy syksyllä 2017.

Maa, jossa nyt elämme, rakennettiin suurelta osin viimeisten puolentoista vuosisadan aikana: kaupungit ja taajamat, rakennukset ja infra, kodit, työpaikat, koulut ja sairaalat – koko rakennettu ympäristö. Ketkä sitä rakensivat ja miksi? Ja mitä on suunnitteilla seuraaville vuosikymmenille?

Rakennusurakka Suomi -kirjassa pureudutaan näihin kysymyksiin eri kirjoittajien näkökulmista. Kirjassa on 16 pääartikkelia, joita täydentää yhdestä kahteen syventävää erikoisartikkelia. Teos kertoo itsenäistyvän maan rakennetun ympäristön syntyvaiheista, rutiköyhän yhteiskunnan rohkeasta ja ennakkoluulottomasta tahtotilasta. Kirjoittajat pohtivat tämän valtavan ponnistuksen, suuren kansallisuusmaisuuden ja koko rakennetun ympäristön merkitystä myöhemmälle menestystarinalle. Kirjassa kerrotaan elävästi, miten yhteiskunta ja rakentaminen ovat monin tavoin vaikuttaneet toisiinsa. Tarkastelu kattaa rakennetun ympäristön infrastruktuurista kulttuuripalatsiin, vesijohtoverkoista rakentamisen prosesseihin ja avaa näkymiä menneeseen nykytiedon valossa. Se luotaa myös tulevaan; aikajänne on 1800-luvulta nykyhetkeen.

Kirja tuo esiin myös ihmiset rakennetun ympäristön vaikuttajina: rakennuttajat, jotka tekevät päätökset, rakentajat, jotka tekevät työn ja rakennusten käyttäjät, jotka asuvat, työskentelevät, saavat hoitoa, huvittelevat ja elävät sen keskellä.

Kirja on korkealaatuinen, värikäs, runsaasti kuvitettu yleistietolähde ja samalla arvokas ja kestävä, lahjaksi sopiva ikikirja ja kahvipöytäkirja, jota voi lukea jaksoittain eri kohdista.

Kirjan päätoimittaja on arkkitehti, tekniikan tohtori Harri Hautajärvi. Kirjoittajat ovat aiheensa parhaita, arvostettuja asiantuntijoita ja tutkijoita. Teos ilmestyy suomen- ja englanninkielisenä.

Kirjahanketta koordinoi Rakennustietosäätiö RTS sr. Muut julkaisijat ovat Alvar Aalto -säätiö, Arkkitehtuurimuseo, Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, Rakennusmestarien Säätiö, Rakennusteollisuus RT ry, RAKLI ry, RIL-säätiö, Senaatti-kiinteistöt, Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry ja Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden hanke.

Rakennusurakka Suomi

Harri Hautajärvi (toim.)

Rakennustieto Oy, 2017

352 s., yli 300 valokuvaa

Ovh. 60 €, yli 10 kpl tilaukset 55 €/kpl (sis. alv)

Ilmestyy suomen- ja englanninkielisenä lokakuussa 2017.

Lisätietoja:

arkkitehti Petri Neuvonen, Rakennustietosäätiö RTS sr, p. 040 700 7862, petri.neuvonen@rakennustieto.fi
arkkitehti, tekniikan tohtori Harri Hautajärvi, hautajarvi@nic.fi

kustannuspäällikkö Kristiina Bergholm (kirjan kustannustoimittaja), Rakennustieto Oy,
kristiina.bergholm@rakennustieto.fi

Suomi 100 -blogit Rakennustiedon blogissa: <http://tietorakentaalaatua.net/category/suomi-100/>

Kirjan verkkosivu, jossa lisätietoa ja esite, sekä linkit kirjan ennakkotilauksia varten:
www.rakennustieto.fi/rakennusurakkasuomi

Kirjan aukeamien kuvia voi ladata materiaalipankistamme. Kirjan kannen kuvaa ei ole vielä julkaistu.
http://rakennustieto.materiaalipankki.fi/fi/material/view_share/ccd0d85df7816edc46efdfa363f26144

Rakennustieto Oy

Rakennustieto Oy on Rakennustietosäätiö RTS:n omistama, rakennusalan johtava tietotalo. Tuotamme ja myymme tietopalveluja rakennussuunnittelun, rakennuttamisen, rakentamisen ja kiinteistöjen ylläpidon tarpeisiin. Tunnettuja tietotuotteitamme ovat RT-, Infra-, LVI-, Ratu- ja KH-kortistot ammattilaisille, sekä näihin kiinteästi liittyvät RYLit, rakentamisen yleiset laatuvaatimukset. Toimipisteemme sijaitsevat Helsingissä, Kuopiossa, Tallinnassa ja Pietarissa.

RIITTA NIKULA

Torpasta lähiöön – Suomen asuntorakentamisen pitkä taival

Iäsumisen olosuhteet ovat aina vaihdelleet pinta-alaltaan suuressa Suomessa. Tasavallan alkuvuosina syrjäkylillä elettiin vielä ikaikäiseen tapaan, kun kaupungissa tavoitettiin uusia eurooppalaisen asuntorakentamisen mallia. Sotien jälkeen Suomi ratkaisi pahimman asutuspulan tyyppitalojen tuotannolla ja esikaupunkien rakentamisella. 1950-luvulla asuntoarkkitehtuurimme alkoi saada kansainvälistä mainetta. Nykyinen asumisen taso on korkea, mutta asutuspulaa jatkua. Kiivas kaupungistuminen tuo väkeä kasvukeskuksiin, joissa kiistellään hyvästä asumisesta: korkeaa vai matalaa, kerrostaloja vai pientaloja.

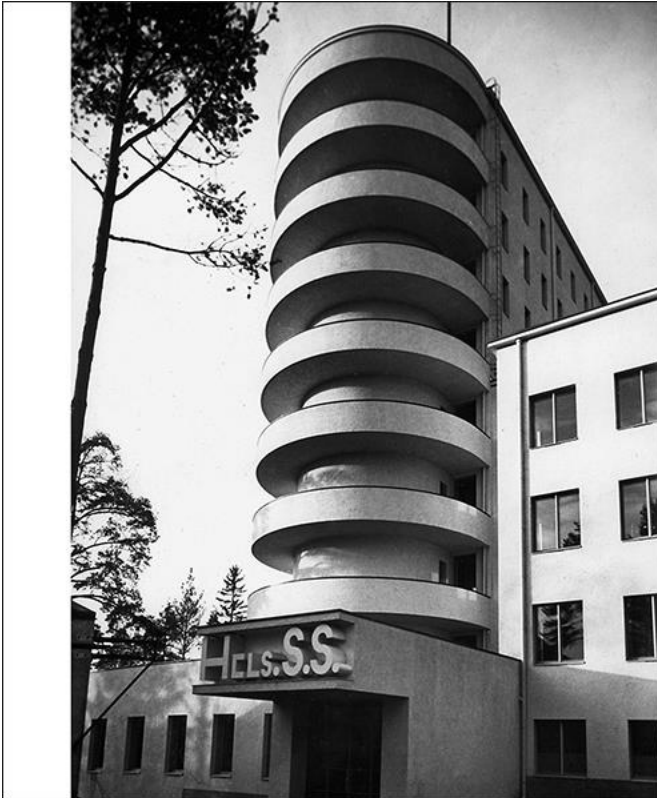
ASUNTOKONGRESSI 1917

Kun ei tunteisi noita matalia, uterimittain kehoitettiin rakennettuja ja huonosti hoidettuja ihmismuokkumia, joita suuren talon läheisyydessä tapaa sellä täällä metsämaissa tahti syrjäisten varilla. Kun ne tavallisesti ovat rakennetut ilman kiviä tai matalalle kiviä ilman väliä. Lattiat kulumine ja uunit huonossa kunnossa, ilmanvaihto huono tai kokonaan sitä vaille, ikkunat ja ovet hataroina, ovat ne sekä terveydelle vaaralliset, että siinä määrässä vailla aikrellisimpään terveeseen asumiseen suotuisia, että todella tyytyä itsellään kysy, mitä on voinut puhuttaa ihmiset puhelukseen sellaisissa oloissa.

ÖSTEN ELFYNG 1917

Urheilu ja reippaat ulkoilut olivat arvossaan. Kun sotien jälkeä rakennettiin uusia asuinalueita. Helsingissä viherystiökkeet jakavat Haagan kolmeen osaan, joista kahdelle rakennettiin jopa 10-12 kerrosta korkeita pientaloja. Pohjois-Haagan leikkikenttä on avaa viikotuisen Saku Niemen ja Teuvo Salon suunnittelema kerrostaloyhdistelmä. Saton rakennuttamat viisi betonimurukkoita, julkisivuiltaan raskasrapattua kaksioisistonia valmistivat 1956.

Lokakuussa 1917 Helsingissä järjestettiin Säätytalolla ensimmäinen suomalainen asuntokongressi. Sen pöytäkirjat antavat arakan kuvan asunto-olojen ongelmista ilmensäntymisen kynnysellä. Joukkoon kuudes päivä ja vuoden syösi sisällissota olivat vasta edessä. Kongressissa haettiin optimistisesti ratkaisuja asumisen ongelmiin ja sen näytellyssä esitettiin parhaimpia alueita ja rakennuksia, valmistuneita sekä suunnitteluvaiheessa olevia. Järjestäjänä toimivat Yhdistys yleishyödyllisen rakentamisen edistämiseksi, Arkkitehtiklubi ja Suomen Rakennusmestariyhdistys.¹ Kaksi päivää sosiaalipoliitikot, valtion ja kuntien virkamiehet, luottamusmiehet, arkkitehdit ja rakennusmestarit käsitelivät asuntokysymystä esitelmissä ja niitä seuranneissa keskusteluissa, jotka kaikki painettiin kirjaksi. Kongressin näytely sai oman opponsa.² Ensimmäisessä esitelmässä Einar Böök, tuleva sosiaalihuolluksen ylipäätaja, tarttui asutuspulan pitkään historiaan ja esitteli tilattoman väestön alakomiseen selvityksen maaseudun asunusoloista. Vuonna 1901 Suomen maaseudulla oli noin 86 000 ruokakuntaa ilman omaa

Tilkan sotilasairaala oli valmistuksaan 1936 muodikkaan funktionalistinen. Rakennuksen tyylit on aina seuranneet ajan yleisiä arkkitehtuurivirtauksia, vaikka perustelunsa lagana on ollut konesotaa mutta näkökoh-
tia, kuten vaaka-suorassa lepä-
vä leikkokatuja, hygieeni-
syyttä edellyttäviä symmet-
risiä tai nuoren tatarilan
puolustustalteen imagoo-
rakentamista. Tilkan suosittelee
puolustustalteen rakenna-
toimistossa arkkitehti Olli
Sortta.

MARJA HEIKKILÄ-KAUPPINEN

Huolenpito ja hyvinvointia kansalle

Sadan vuoden takaisessa Suomessa monet vanhuksat, sairaat, orvat ja osattomat olivat hätää kärsimässä. Muutos nykyhetkeen on ollut mahdollista. Siihen on tarvittu eriarvoisuutta vähentävää lainsäädäntöä ja koulutusta, mutta myös valtava määrä erilaisia palvelurakennuksia. Kehitys on edennyt vaivastalojen kurjasta senioriasuntoihin, alhaisista lääninlasareista huipputason keskussaira-
loihin, ruouvasien ompeluseuran ylläpitämästä lastentarhasta kuntien päivä-
koteihin ja kalterien takaa avokäyttöihin.

TUETTAVAT

Suomessa kukin sääty piti 1800-luvulla huolta omistaan ja sukulaisista toisistaan. Kirkon tehtävänä oli huolehtia köyhistä. Apu vaihteli seurakunnan varauksen mukaan. Tärkeää oli enotta "oikeat köyhät" ja "lausuuri" toisistaan. Oikeille köyhille tuli antaa vaivastus, mutta kiinni saadut työkykyiset kerjäläiset ja irtolaiset työllistettiin paikalla. Väliolla oli kolmenlaisia huolenpitorakennuksia: lasaretti, pakkotyölaitos ja vankila.

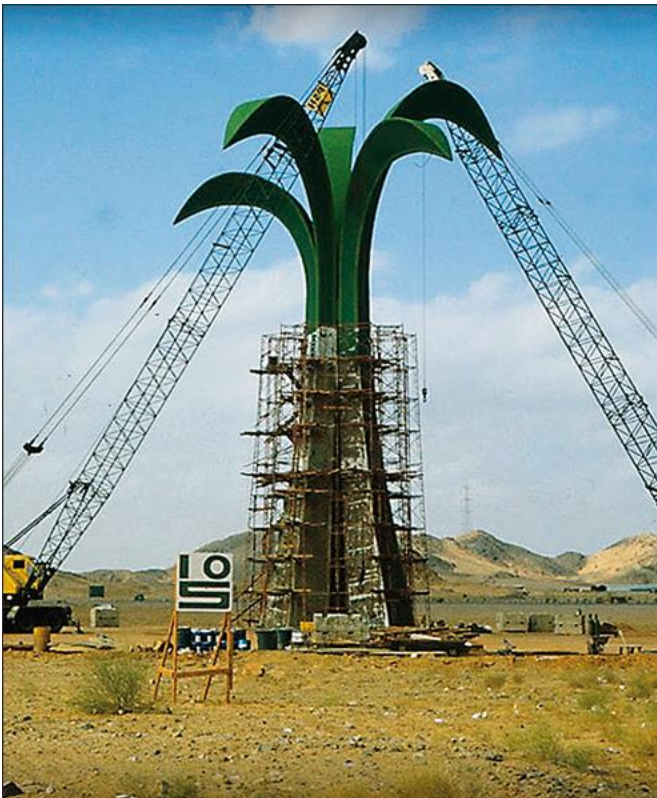
1860-luvun näköruusien katastrofin jälkeen vastuu vaivaisista siirrettiin kirkolta kunnalle, eirikoinet vapautettiin ja muuttovapauden rajoitukset poistettiin. Muutokset loivat mahdol-
lisuuden vapautuneen yrittäjyyteen ja työnoiman liikkuvuuteen. Syntyi uutta teollisuutta. Tia-
tomat ja työtä vailla olevat lähtivät kaupunkien työnhakuun. Siellä kaikille ei kuitenkaan
työtä ja hoivaa löytyi.

Vaivashoitoasetus 1899 kieli kerjua. Kunnan oli huolehdittava niistä, joista kukaan ei
huolehti ja jotka eivät työhön kykene. Piti joko rakentaa vaivastalo tai antaa vaivast
lain elättelle. Kunnat suhtautuivat perinteisesti vaivastalojen rakentamiseen, helpompi oli pi-
tää vuostaan huotokappia, jossa pienimmän kerauksen pyydänyt tai hoidoin.

Vaivashuotokappat kiellettiin 1890-luvun alussa. Käyttöä kuitenkin jatkui paikoin vielä
parikymmentä vuotta. Koska vaivastalojen rakentaminen ei edennyt, valto perusti vaivai-
hoidon tarkastajan viran asiaa edistämään. Jos tarkastaja hyväksyi vaivastalon ohjearon ja
rakennuspiirustukset, valtion lainaa rakentamiseen sai edullisin ehdoin.

Päätettiin sopimattomana, että vaivastalossa asiat olisivat paremmat kuin sen ulkopuo-
lla. Paremmat olot olisivat houkuttelevat sisään liikkua väkeä. Väinö Voionmaa kuvaa elämä:
"Kirjavia ja monenlaisia väkeä: nuoria ja vanhoja, terveitä ja tautisia, työhyökeneviä ja
-kyyttömiä, yksityisiä ja kokonaisia perheitä, kannattajia ja kunnittomia ihmisiä, viattomia
lapsia, parantamattomia juoppoja, salavuodesta ripitettyjä naisia ja rangastuja vankaita,
vieläpä muhamehikain – sekalaisen seurakunnan koko sakkä. Voimme kuvitella sitä her-
"

3

Saudi-Arabian joulun nousi
1980-luvun alkuvuosina näyt-
ävä viisikarainen, 22 metriä
korkea lentokentän piloni. Sen
rakennutti ja maalsi korralai-
nen Hymäli, jonka urakoimalle
ajantarkkuuden monimuotoi jys-
tyettiin. Asuinalueen urakkaa
vahvont Devecoo järjesti työn-
tekipölyneen taidetöiden suun-
nittelukokouksen, jonka viestit
esittivät Jukka Kolhmaninen ja
Matti Kannisto. Rakenne- ja ele-
menttisuunnittelusta sekä jäänä-
lystyistä vastasi Pantekno Oy.

MIKKO LAAKSO

Rakennusvientä ja kansainvälistymistä

Suomalaisesta rakennusalan osaamisesta tuli 1960-luvulla vientiutuote, jolle on
sillä lähtien riittänyt kysyntää. Rakennus- ja suunnitteluvierin vuosikymmeihin
on mahtunut oppirahojen makselu, mutta kokemuksen kartuttua yhä enemmän
myös onnistumisia – joskin toisinaan hieman onnekkaitkin sellaisia. Suomalai-
sten johdolla on valmistunut muun muassa hotelleja Neuvostoliittoon, vesilaitok-
sia Saudi-Arabiaan, teitä Keniaan, siltoja Vietnamiin ja tunnelleita Ruotsiin.

VIENTIMIESTEN OPPIVUODET

Pieni ryhmä suomalaisia vientirakentajia odotti toukokuussa 1978 hermostuneena Nigerian
kansainvälisellä lentokentällä. Rakentajat olivat jo Lentoon-konessa, josta yhtäkkiä sam-
muivat valot.

Suomalaiset olivat useita päiviä ennen lentokoneeseen astumistaan hyänneet rakennus-
femansa autot ja asunnot, vaihtaneet joka yö hotellia ja kullenneet vain takseilla. Koneeseen
heidät autot Jordanian suurliiketoimintaa työskentelevä luttina, joka piti huolen siitä, etten
lähtemällä asetettu lentokentällä esteitä. Taina päättyi onnellisesti: lopulta kone nousi il-
maan, ja helpottuneet rakentajat läisivät samppanjaa. Seuraavana aamuna heidän lentonsa
laskeutui Gatwickin lentokentälle.

Hankalasta alusta menestystarinoihin

Mikä ajoi vientirakentajat käyttäytymään Nigeriasta lähiesään kuin huonoon agentitarinan
sankari? Syy oli pelko. Rakennus-Ruola, Lemminkäinen ja nigeriläinen liikemies Harold So-
dipo olivat vuonna 1975 perustaneet yhteistyöyhtiön Fin-Niger Construction Company Ltd,
jolla oli alkuvuonna 1978 käynnissä kolme rakennusprojektia Nigeriassa. Fin-Niger oli ajau-
tunut talousvaikeuksiin, koska yhdessä rakennushankkeista oli harjoitettu ylläpidusta ja
Sodipo oli käyttänyt yrityksen varoja kuin omiaan. Niinpä Fin-Nigerillä ei enää huhtikuussa
1978 ollut varaa maksaa työntekijöiden palkkoja: koko urakkasumma oli jo laskutettu ja työt
olivat pahasti kesken. Paikallinen työväki hermostui, ja tavaramoittajat päivitivät Fin-Nige-
rin toimistoa maksamattomien toimistusten vuoksi. Väkivallan uhka leijui ilmassa.

Vientirakentäjien panikonomainen pako Nigeriasta oli nolo päätös suurin toivein perus-
tetun Fin-Nigerin tarinalle. Suomalaisen rakennusvirmin historiassa tapaus lukeutuu dia-
maattisimpiin lapsiaan, mutta itse lopputulos – huomattavat tappiot ja kohdemaasta vetäy-
tyminen – ei ole harvinaisen. Fin-Nigerin suomalaiset osapuolet eivät tulleetneet paikallisia
olosuhteita eivätkä olleet tarinaneet liikkumppani Sodipon tustoja. Virheratkaisu tehtiin

3